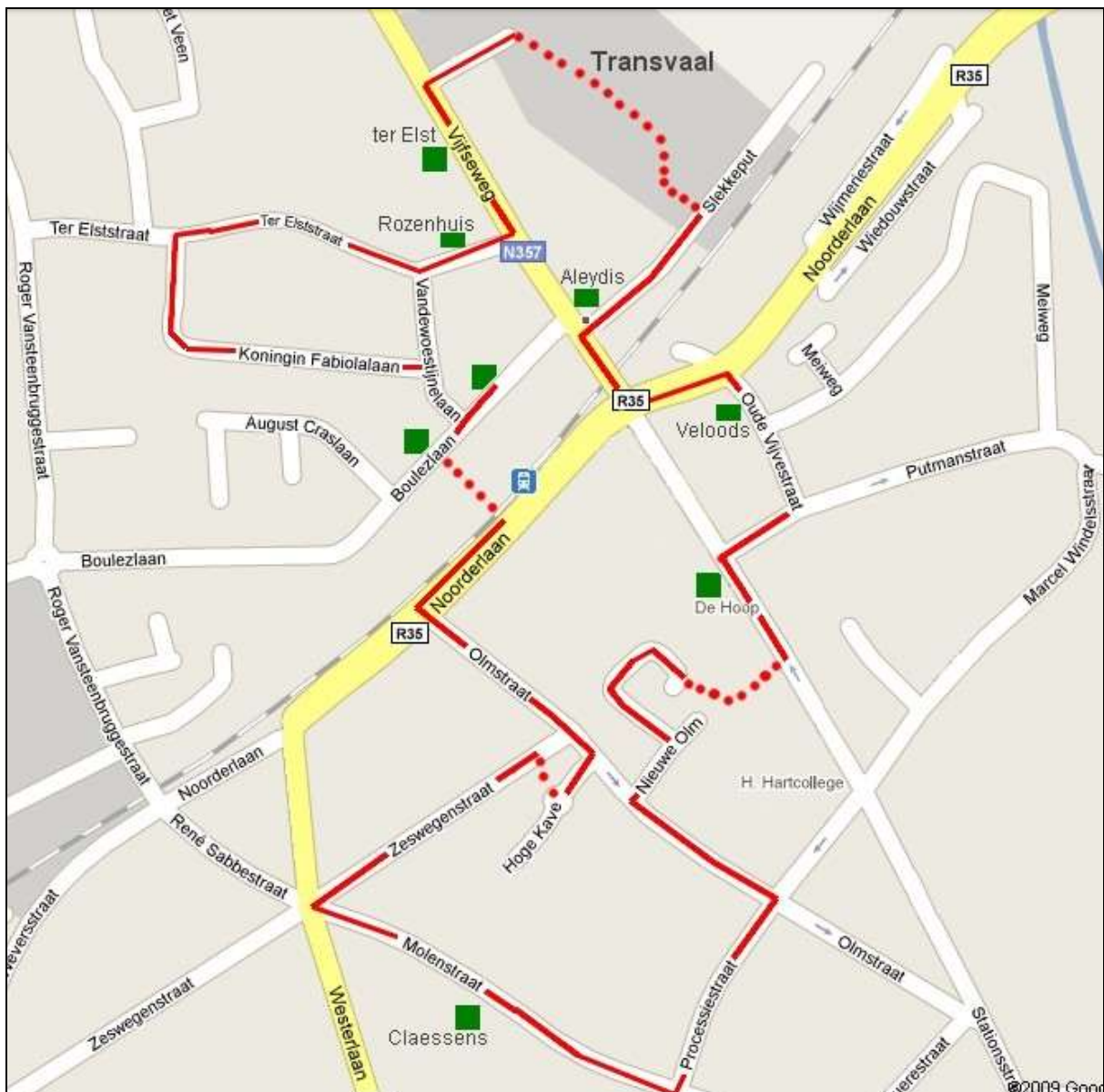

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Omtrent het station

Op *Open Monumentendag* 2009 trotseerden een vijftigtal enthousiaste wandelaars het zwaarbewolkte weer voor een verkenning van de buurt rond het Wagense station, onder begeleiding van twee stadsgidsen. Voor wie er niet bij kon zijn, beschrijven we hier nog eens kort de belangrijkste bezienswaardigheden op de route.

Patrick MEURIS

Station

We starten de wandeling op de pendelparking achter het station, in de Boulezlaan. Het eerste (goederen)station dateert van 1839. Van 1847 tot 1854 waren de weiden achter het station, die eigendom waren van de familie Boulez, het strijdtoneel van de eerste edities van Waregem Koerse. Pas in 1855 verhuisde het evenement bij gebrek aan ruimte naar de huidige locatie aan de Holstraat. Het station werd sterk uitgebreid rond 1917 door de Duitsers, ter ondersteuning van hun troepen aan het front in de Westhoek. Toen moest ook de villa van de familie Boulez, die gelegen was aan de Vijfseweg, verdwijnen. Op het einde van de oorlog dynamiteerden de Duitsers het zelf aangelegde station en lieten de hele site achter in puin. Er werd een noodstation gebouwd dat uiteindelijk dienst deed tot in de jaren '80. Toen de lijn Gent-Kortrijk geëlektrificeerd werd, kreeg Waregem een nieuw betonnen stationsgebouw met een voetgangerstunnel onder de sporen. De parkeerhaven achter het station, met meer ruimte en betere voorzieningen voor pendelaars, werd aangelegd in de jaren 2000, met Europese steun. Sinds december 2009 is Waregem een IC-station, met IR-treinen richting Gent en Kortrijk op het half uur, en IC-treinen op het kwartier.

het verwoeste station in oktober 1918

August Craslaan

Links voor ons zien we het begin van de August Craslaan, een recente woonwijk genoemd naar de populaire Waregemse burgemeester uit de periode 1945-1957. In de Eerste Wereldoorlog meldde August Cras zich als vrijwilliger aan bij de geallieerden en belandde via Nederland en Engeland aan het IJzerfront, waar hij een van de weinige Nederlandstalige bevelvoerders was. Na de oorlog nam hij het houtbedrijf van zijn ooms aan moeders zijde, de familie Faveere, over en verhuisde het van de Holstraat naar deze plek achter het station. Samen met stadssecretaris Callu was hij de voortrekker van de sanering van de Keukelmeersen en de aanleg van het Sportstadion en het latere Regenboogstadion.

August Cras (1895-1957)

Boulezlaan

Aan de overkant van de Boulezlaan staan enkele opvallende huizen in semi-modernistische stijl (huisnummers 24 en 38). Hun gevels zijn een compositie van horizontale en verticale volumes, balkonnetjes en luifels, ramen in verschillende maten en vormen en faiences in geel, zwart en groen. De huizen dateren uit de jaren '30 en werden ontworpen door de Waregemse architect Gentiel Van Eeckhoutte. Hij stond volop in de belangstelling op *Open Monumentendag* 2008, met een tentoonstelling van modernistische architectuur in Waregem in de tuin van zijn schitterende villa in de Churchillaan (nummer 16). Iets verder in de Boulezlaan staan nog twee huizen van zijn hand (huisnummers 14 en 20).

Gentiel Van Eeckhoutte (1906-1963)

André Demedts

We volgen de Boulezlaan richting Vijfseweg en slaan 100 meter verder links de Vandewoestijnelaan in. In het rode bakstenen huis met het gietijzeren balkonnetje rechts (nummer ***) woonde een tijdlang André Demedts, auteur van historische streekromans en mijmerende poëzie, maar vooral bekend omwille van zijn inzet voor de Vlaamse culturele ontvoogding en de oprichting van het *Komitee voor Frans-Vlaanderen* en de jaarlijkse Frans-Vlaamse cultuurdagen. André Demedts werd geboren in Sint-Baafs-Vijve en verhuisde in 1938 naar Waregem toen hij leraar Nederlands werd aan het H.-Harthandelsinstituut in de Stationsstraat. Eerst woonde hij hier, vervolgens in een huis in de Guido Gezellestraat, waar er een gedenkplaat is aangebracht. Toen hij in 1953 directeur werd van de West-Vlaamse afdeling van *Radio 2* verhuisde hij naar Kortrijk.

André Demedts (1906-1992)

Hier kun je gewoon rechtdoor lopen of een mooie groene lus maken rond het witte kasteeltje, via de Fabiolalaan en de ter Elststraat.

Rozenhuis

Het mooie landhuisje in de ter Elststraat, recht tegenover de Vandewoestijnelaan, heette *Villa Rose*, meestal vertaald als ‘het Rozenhuis’. Het staat op het domein van kasteel ter Elst, dat eigendom was van industrieel Charles De Zutter. Zijn kunstminnende echtgenote Marguerite Taelman (1875-1937) liet het speciaal bouwen als woon-, werk- en ontmoetingsplaats voor kunstenaars. De eerste bewoner was Leie- en landschapschilder Modest Huys uit Olsene (1874-1932), die er woonde van 1909 tot rond 1912. De eerste jaren betaalde hij zijn huur onder de vorm van schilderijen (portretten van de familie De Zutter). Later betaalde hij een bescheiden 400 frank per jaar. In totaal schilderde Modest Huys 22 doeken in het Rozenhuis

Maar er werd meer gedaan dan alleen schilderen. Op initiatief van mevrouw Taelman kwam de kunstkring *Stillekens aan* tot stand, die tot doel had tentoonstellingen in te richten, liedavonden te houden en voordrachten te geven:

“Hugo Verriest en Stijn Streuvels zouden er spreekbeurten komen houden en het wierookvat zou er van de ene neus tegen de andere geslagen worden ... Van ver en bij lieten jonge artiesten zich bij de corporatie inlijven. Er werd 'gebanket' en muziek gemaakt; men voerde er toneelstukken op en gaf bals. Men rekte er de oren uit der Consciences en Lodewijk De Konincks, der Wappers en Van Brees, en trok zelden anders dan met gestukte kragen (dronken) huiswaarts ...

“t’ (sic) Was te schoon en te wel voor Huys; 't kon zo niet blijven duren. Andere dames en ook heren, die eveneens les van Huys wilden nemen, en zagen dat madame De Zutter al zijn tijd in beslag nam, kuypten ondereen om onenigheid te krijgen

tussen meester en leerlinge. Maar toen ze bemerkten dat dit hen niet ging lukken, wisten ze listig de heer De Zutter argwaan te doen opvatten omtrent zijn vrouw en de jonge kunstenaar. Het geworpen zaadje zou niet nalaten te ontkiemen ..." (100 Waregemnaren)

Het Rozenhuis anno 1910, met achteraan Villa 'Nooit Gedacht'

Na de oorlog woonde en werkte kunstschilder Gustave van de Woestijne zes jaar in het Rozenhuis. Zijn broer en dichter Karel van de Woestijne kwam er soms op bezoek, vandaar de straatnaam (zie artikel over Karel van de Woestijne). Gustave schilderde meer dan 50 werken in Waregem, waaronder portretten van de familie De Zutter en andere Waregemse notabelen en hun kinderen. In 1925 verhuisde hij naar Mechelen, waar hij directeur werd van de Stedelijke Academie. Karel liet zich voor het volgende gedicht uit "Verzen aan zee en in een tuin" in *Het zatte hart* (1926) misschien inspireren op het Rozenhuis.

O late dag

o Late dag, gij smaakt naar water en naar rozen.
- Ik weet me alléén te zijn in 't wijde, koele huis,
'k geniet mijn eenzaamheid, ik voel mijn vrees verblozen;
ik voel 't verléén vergaan in teder blaêr-gesuis.

Reeds neigt de zon ter rust en lijkt 't gerijs der mane.
Er is geen komst die hoopt; er is geen leed dat wijkt.
Een vreed'ge staat regeert die, buiten wens en wanen,
vermeert een zoet betrouwe' en dat me-zelf gelijkt.

En de avond staat gestrekt aan dezen muur vol bloemen
rijzig en ijl, gelijk de schaaûw der eeuwigheid ...
Een bijen-zwerm die keert: ik hoor dees woorden zoemen
die 'k, zwaar aan dracht, maar blijde en vroom, der Stille wijd.

Ter Elst

We volgen de ter Elststraat en draaien links de Vijfseweg op. Een 200-tal meter verder komen we bij de ingangspoort van kasteel ter Elst, nog altijd bewoond door de familie De Zutter. Charles De Zutter (1863-1928) was afkomstig uit Eeklo en richtte in 1899 aan de overkant

van de Vijfseweg de S.A. de Waereghem op, een grote juteweaverij waar honderden arbeiders werkten. Hij woonde eerst in de Guido Gezellestraat, vervolgens in de Stationsstraat. In 1907 liet hij dit statige landhuis bouwen door architect Viérin uit Kortrijk.

Kasteel ter Elst in het begin van de 20ste eeuw.

Lisarde

Iets verder in de Vijfseweg, richting Sint-Eloois-Vijve, vind je de winkels van de familie Lisarde: rechts de hengel- en siervishandel, verder links de rietwarenwinkel. De winkels bestaan al verschillende generaties en de familienaam inspireerde André Demedts toen hij op zoek was naar een pseudoniem voor zijn jeugdboeken. Hij publiceerde er vier tijdens zijn Waregemse periode, onder de naam 'Koen Lisarde': *Ik wil een dappere kerel zijn* (1943), *Trouw aan hun volk* (1944), *Alle vreugd is eindeloos* (1946) en *Vorbij aan de nacht* (1952). Het tweede boek vertelt het verhaal van twee tienerjongens die een gevaarlijke opdracht krijgen tijdens de Zuid-Afrikaanse Vrijheidsoorlog (1899 - 1902) tussen de Boeren en de Engelsen (zie verder bij *Transvaal*).

de Vijfseweg rond 1900, vanaf het kruispunt met de ter Elststraat, richting Sint-Eloois-Vijve

Transvaal

We steken de straat over en draaien iets verder rechts de Windhoekstraat in. De twee huizen in cottage-stijl op de hoek richting Sint-Eloois-Vijve werden gebouwd voor directeuren van de *S.A. de Waereghem*. Op het einde van de straat komen we op de nieuwe K.M.O.-zone *Transvaal*. De naam staat in reuzeletters te lezen op de grote centrale loods. Links zijn nog enkele oude bedrijfsgebouwen van de fabriek van Charles De Zutter bewaard, met het typische zaagtanddak (altijd gericht naar het noorden, voor een gelijkmatige lichtinval). De bedrijfzone van 3,4 hectare is een initiatief van de Stad Waregem, in samenwerking met de West-Vlaamse Intercommunale. De oude bedrijfsterreinen werden gesaneerd en twee oude bedrijfsgebouwen werden behouden en gerestaureerd. De gebouwen zijn opgedeeld in 7 + 2 modules en worden verhuurd of verkocht aan K.M.O.'s. De bedrijventerreinen er rond zijn te koop.

De *S.A. de Waereghem* stond in de volksmond bekend als *den Transvaal*. De naam verwijst naar de oude Zuid-Afrikaanse provincie Transvaal, gelegen ten noorden van de rivier de Vaal. Aan het eind van de 19de eeuw hadden de Boeren, blanke kolonisten van Vlaamse en Nederlandse origine, er zich teruggetrokken, ver weg van de bemoeizuchtige 'Engelsen' in het zuiden. Toen er goud gevonden werd in Transvaal, wilden de Britten ook dat deel van de kolonie controleren, wat leidde tot de tweede Boerenoorlog, een ongelijke guerrillastrijd tussen de Afrikaans sprekende boeren en het oppermachtige Britse leger. In Vlaanderen was er veel sympathie voor de vervolgde Afrikaans sprekende Boeren, onze 'taalbroeders'. Er werden allerlei hulpacties op touw gezet, cafés werden 'Transvaal' genoemd en Afrikaanse strijdlieden deden hun intrede, zoals het bekende *Bobbejaan klim die berg* en *Sarie Marais*:

My Sarie Marais is so ver van my hart,
Maar 'k hoop om haar weer te sien.
Sy het in die wyk van die Mooirivier gewoon,
Nog voor die oorlog het begin.

*O bring my t'rug na die ou Transvaal,
Daar waar my Sarie woon.
Daar onder in die mielies
By die groen doringboom,
Daar woon my Sarie Marais. (bis)*

Ek was so bang dat die Kakies my sou vang
En ver oor die see wegstuur;
Toe vlug ek na die kant van die Upington se sand
Daar onder langs die Grootrivier.

(Refrein)

Die Kakies is mos net soos 'n krokodillepes,
Hulle sleep jou altyd water toe;
Hul gooi jou op n skip vir 'n lange, lange trip,
Die josie weet waarnatoe.

(Refrein)

Verlossing die kom en die huis toe gaan was daar,
Terug na die ou Transvaal;
My lieflingspersoon sal seker ook daar wees
Om my met 'n kus te beloon.

(Refrein)

Mijn Sarie Marais is zo ver van mijn hart,
Maar ik hoop om haar terug te zien.
Zij woonde in de provincie Mooirivier,
Nog voor de oorlog begon.

*O breng me terug naar de oude Transvaal,
Daar waar mijn Sarie woont.
Daar onder in het maïs
bij de groene doornboom,
Daar woont mijn Sarie Marais.*

Ik was zo bang dat de Engelsen mij zouden vangen
En ver over de zee wegsturen;
Toen vluchtte ik naar de woestijn van Upington
Daaronder langs de Grootrivier.

(Refrein)

De Engelsen zijn wreed (?) als krokodillen,
Ze slepen je altijd naar het water toe;
Ze gooien je op een schip voor een lange, lange trip,
Joost mag weten waar naartoe.

(Refrein)

Verlossing komt en de tijd om naar huis te gaan,
Terug naar de oude Transvaal;
Mijn lievelingspersoon zal daar zeker ook zijn
Om mij te belonen met een kus.

(Refrein)

De juteweaverij van Charles De Zutter leverde in het begin van de 20ste eeuw jutezakken e.d. voor de transporten naar Zuid-Afrika. Waarschijnlijk stond op die leveringen ook de naam 'Transvaal' geschilderd, vandaar de bijnaam van de fabriek.

Afrikaner commando's van de 2de Boerenoorlog

Aleydis

We wandelen langs de grote Transvaal-loods en in nemen rechts van de hoge loods achteraan op het bedrijventerrein het wandelpad richting spoorweg. Het pad komt uit op de Slekkeput, de toegangsweg naar het waterzuiveringsstation van Aquafin, aan de oever van de Gaverbeek. Vroeger vormde de Gaverbeek een poel ter hoogte van de spoorwegduiker, die de Slekkeput werd genoemd. We volgen de weg naar rechts en komen weer uit op de Vijfseweg, ter hoogte van het spoorwegviaduct en het *Instituut voor Verpleegkunde Aleydis*. Sint-Aleydis werd geboren in Schaarbeek in de eerste helft van de 13de eeuw. Ze trad in het klooster op zevenjarige leeftijd en raakte op jonge leeftijd besmet met lepra. De ziekte maakte haar blind en lam. Ze leefde geïsoleerd en leed veel pijn. Toch bleef ze heel devoot en was bekend voor haar visioenen en extases. Ze overleed in het klooster in 1250. De meisjesnaam Aleydis of Adelaide betekent 'nobel, vriendelijk'.

De villa waar nu de administratie van de school gevestigd is, werd gebouwd door de energieke Medard Verheylesonne, groothandelaar in aardappelen, en heette oorspronkelijk *Rust Roest*. Het café en de achterliggende loods aan de overkant van de straat (nu een Chinees restaurant en indoor parking) waren ook van hem. Medard was een groot sportliefhebber en heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de draf sport in Waregem. Hij was ook de oprichter van voetbalclub *Red Star*, in 1928, die zijn terreinen had een paar honderd meter verder langs de Vijfseweg. In 1946 fuseerde *Red Star* met de concurrenten van 't *Sportief* (die speelden in de wijk 't Leeuwke) en ontstond *S.V. Waregem*, dat kort daarna begon aan zijn steile klim naar eerste klasse.

Medard Verheylesonne (1893-1958)

Villa Boulez

Aan de overkant van de straat, waar het NMBS-parkeerterrein begint, stond tot 1917 de villa van de familie Boulez. De steenrijke Godefroid Boulez (1749-1829) was burgemeester van Waregem in de Franse tijd, van 1804 tot 1819. Zijn enige overlevende zoon Bernard (1786-1865) was volksvertegenwoordiger voor de Katholieke Partij en de tweede rijkste man van Waregem, na notaris Ferdinand Storme. Hij trouwde twee keer en had 17 kinderen. Bernard woonde op een kasteeltje in de huidige Emile Clausstraat in Sint-Eloois-Vijve (waar nu *Salons Leieburcht* zijn) maar liet in 1841 een tweede villa bouwen voor zijn jongste kinderen, vlakbij het nieuwe station van Waregem. Als volksvertegenwoordiger (van 1848 tot 1857) deed hij naar verluidt “enkel zijn mond open om te gapen” maar als vertegenwoordiger van het 7de landbouwdistrict, met zetel in Waregem, zette hij zich met al zijn krachten in voor de veredeling van de landbouwgewassen (niet onbelangrijk na de hongerejaren 1845-1848) en de veredeling van het paardenras (in de beginjaren van Waregem Koerse).

Villa Boulez, gezien vanuit de richting van Sint-Eloois-Vijve, met links de spoorwegovergang

Veloods

We nemen het viaduct en draaien aan de verkeerslichten links de Noorderlaan op. Iets verder nemen we rechts de Oude Vijvestraat. Dit was vóór de aanleg van de Stationsstraat de hoofdweg tussen Waregem en Sint-Eloois-Vijve. De Vijfseweg maakte toen ter hoogte van het huidige H.-Hartcollege een bocht naar rechts, wat nu de Marcel Windelsstraat is. Toen het station er kwam in 1839 werd er een brede rechte verbinding gemaakt tussen de markt en het station, en devalueerde de oude Vijfseweg tot een achterstraatje. Toen de spoorweg werd opgehoogd, werd het een doodlopende straat, die leidde naar het spoorwegtalud. Met de aanleg van het laatste deel van de ring werd het straatje ten slotte nog eens in stukken gehakt.

In een oude textielfabriek rechts vooraan in de Oude Vijvestraat, is sinds 2003 de sociale werkplaats *Tandem* gevestigd, bestaande uit fietsatelier *Veloods* (‘velo’ + ‘loods’) en strijkatelier *Strijkijzer*. Bij *Veloods* kun je fietsen laten herstellen, tweedehands fietsen kopen en vooral mooie nieuwe fietsen (stadsfietsen, racefietsen, mountainbikes, tandems, ...) huren voor een toeristisch ritje in en rond Waregem. Je vindt er ook alle fietsknooppuntkaarten van de regio en andere toeristische informatie. Loop er ook eens binnen om de mooie foto’s en karikaturen van Vlaamse en Waregemse wielergoden te bekijken, en het oude zaagtanddak van de textielfabriek. Binnenkort verhuist *Veloods* naar een nieuw gebouw in de bedrijventone *Transvaal*.

Putmanstraat

De Oude Vijvestraat komt uit in de Putmanstraat, die we rechts opdraaien. Op de hoek rechts staat nog een bijzonder huis in modernistische stijl uit de jaren '30, van de Gentse architect Herman Van Ooteghem. De Putmanstraat herinnert aan vader Palmer en zoon Willem Putman, pioniers en voortrekkers van het Waregemse amateurtoneel. Palmer was verzekeringsmakelaar, boekhandelaar, acteur, toneelschrijver en Vlaming pur sang. Hij zette zijn schouder onder toneelkring *Kunst en Eendracht* (gesticht in 1838) en bracht als eerste in Waregem een toneelstuk met een actrice. Daarvóór werden vrouwenrollen altijd gespeeld door mannen. Het verhaal gaat dat toen de 'zondige' actrice van dienst, Charlotte De Meylander uit Gent, van het station naar de markt stapte, de vrome vrouwen van de Stationsstraat de luiken van hun huizen dichttrokken.

Zoon Willem was ambtenaar en inspecteur der openbare bibliotheken, maar leefde zich vooral uit als toneelauteur, theatercriticus en professioneel acteur. Met zijn stuk *Christine Lafontaine* kaapte hij de eerste prijs weg van het Provinciaal Toneelcomité. Na de oorlog mocht hij een tijdlang niet meer publiceren, vanwege van zijn inzet voor de Vlaamse Beweging, maar hij deed het toch onder het pseudoniem 'Jean du Parc', mogelijk geïnspireerd op de naam van *Hotel du Parc*, tegenover het station. Zijn romantisch-realistische roman *Mari-lou* (1948), later bewerkt voor het toneel, is de bekendste. Willem was een levensgenieter en bekende Vlaming.

Palmer Putman (1870-1910) en Willem Putman (1900-1954)

De Hoop

De Putmanstraat leidt naar de Stationsstraat, die we links opdraaien. In het grote pand op het kruispunt was vroeger de Rijkswachtkazerne gevestigd, met bijhorende paardenstallen, die uitgaven in de Olmstraat. Iets verder rechts in de Stationsstraat passeren we café-restaurant *De Hoop*, vroeger gasthof *De Roode Poort*. Achteraan bevindt zich de feestzaal, in 1901 gebouwd op initiatief van Palmer Putman, toen de feestzaal van café *het Zangershof* op de markt te klein werd. Of lag ze te dicht bij de kerk? Hier kende *Kunst en Eendracht* zijn grootste successen. De zaal was ook de eerste bioscoop van Waregem en vanaf 1943 de vaste stek van cabaretgroep *De Zingende Sterren*. In 1972 verhuisden de toneelgezelschappen naar het nieuwe cultuurcentrum *de Schakel*. In 1974 opende Jan De Cock in het oude gasthof en de feestzaal het muziek- en theatercafé *De Hoop* en nodigde de modernste theatermakers, hipste bands en strafste komieken uit Vlaanderen en Nederland uit naar Waregem. Enkele bekende namen waren Bram Vermeulen, Freek de Jonge, Raymond Van het Groenewoud, T.C. Matic, Jan Fabre, de Nieuwe Snaar, Anne Teresa De Keersmaeker, ...

Nieuwe Olm

We wandelen verder de Stationsstraat in, in de richting van de markt tot aan het nieuwe Vrederecht (sinds 2006) en nemen daar de doorgang naar de *Nieuwe Olm*, de verkaveling die met de auto te bereiken is via de Omlstraat. Op deze plaats stond vroeger de weverij *S.A. Gernay-Delbecque*, een van de grootste textiel fabrieken van Waregem, waar jute of hennep dekzeil geweven werd. Alphonse Gernay was afkomstig uit Kortrijk. Louise-Elisa Delbecque was zijn echtgenote. Het koppel liet in 1904 een schitterende villa bouwen in Belle Epoque-stijl, aan het begin van de huidige Stormestraat, later feestzaal *Groenhove*, nu verbouwd tot appartementen. In de lente van 1913 brak in de fabriek de eerste grote staking in Waregem uit. De spanning was zo te snijden dat burgemeester Jan Bouckaert zelfs even de staat van beleg liet afkondigen. Stakingbrekers werden aangevoerd met de trein en door de Rijkswacht begeleid van het station naar de fabriek. Uiteindelijk duurde de staking 14 weken en moesten de stakers het hoofd buigen. Op 12 juli 1943 sloeg het noodlot toe. Een geallieerde bommenwerper dropte drie bommen op de fabriek (omdat ook dekzeil werd geleverd aan de vijand). Twee bommen ontploften, legden een groot deel van de fabriek in puin en doodden 7 burgers.

Alphonse Gernay (1850-1929)

Olmstraat

We maken een ommetje in tegenwijzerzin door de verkaveling, passeren langs de achterkant van *De Hoop* en komen uiteindelijk in de Olmstraat, die we naar links opdraaien. In de 19de en het begin van de 20ste eeuw was de Olmstraat dé fabriekstraat van Waregem, met fabrieksgebouwen en arbeidershuisjes van het station tot voorbij het oude kerkhof op de hoek met de Processiestraat. Naast *Gernay-Delbecque* lag de weverij *Du Faux*, waar kledingstoffen geweven werden. Waar nu de sporthal van het H.-Hartcollege staat, was de natte vlasspinnerij *Vindevogel*, waar vlasafval geweekt werd in warm water en getorst tot draad. De broeierige en smerige fabriek stelde op zijn hoogtepunt 500 arbeiders te werk. Het machinekamergebouw van de fabriek is nu de technische ruimte van het College. Ook de vier lage arbeidershuisjes tegenover de poort van het College hoorden bij de fabriek. De werkmanshuisjes aan deze kant van de straat waren van *Du Faux*. Nog iets dichterbij de markt lag het fabrieksdomein van de familie *Van Gheluwe*, waar voden werden verzameld en verwerkt. Veel vuil en ruw werk dus: voden, vlasafval, dekzeil, loodwit (zie verder), ...

Claessens

Aan het kruispunt draaien we rechts de Processiestraat in, die we volgen tot aan het kruispunt met de Molenstraat. Hier op de hoek stond de 'Plaetse meulen', een houten staakmolen die afbrandde in 1905. We draaien rechts de kasseistraat in en komen een paar honderd meter verder links bij de moderne kantoorgebouwen van de firma *Claessens*. Achter de kantoren liggen de droogloodsen van het bedrijf, die doorlopen tot aan de Westerlaan. *Claessens* vervaardigt al meer dan 100 jaar doeken voor kunstschilders. Zware linnen stof (vlas) wordt ingestreken met een grondlaag loodwitverf en te drogen gehangen in de loodsen. Daarna wordt het canvas opgespannen op een houten frame.

zicht in de droogloodsen van de firma Claessens

Naast de firma *Claessens* lagen de gebouwen van het bedrijf *Sofinal*, dat voeringstoffen produceerde en in 2003 failliet ging. Jaren lang stond de site te verkommeren. Vorig jaar werden de gebouwen gesloopt en het terrein geëffend zodat er een enorme lege ruimte verscheen tussen de Molenstraat en de Westerlaan. Hier wordt binnenkort een modern woonproject gerealiseerd, met appartementen en winkels. Daarna zal de hobbelige Molenstraat worden heraangelegd.

een van de verdwenen bedrijfsgebouwen van weverij Sofinal, in de Westerlaan

Hoge Kave

We volgen de Molenstraat tot aan het kruispunt *De Zeswegen*. Daar draaien we rechts de Zeswegenstraat in, die we volgen tot vlak voor het kruispunt met de Holstraat. Via een doorgang tussen de garages rechts komen we op het binnenplein van de sociale woonwijk *Hoge Kave*. Hier stond vroeger het bedrijf van Emile Libbrecht, olieslager, handelaar in bouwmaterialen, transporteur en aannemer van alle werk. Ernaast lag de tapijtfabriek *Sant*, die later werd overgenomen door Alphonse Gernay en heringericht als ververij van garens.

In 1893 richtte Emile Libbrecht samen met Alphonse Gernay (zie hierboven bij *Nieuwe Olm*) en ijzerhandelaar Sylvain Lebbe de *Waregemse Elektriciteitsmaatschappij* in. Een stoommachine produceerde stroom voor de bedrijven in de straat en voor de nieuwe Waregemse straatverlichting, die in die begintijd slechts 50 lampen telde. De maatschappij had een overeenkomst met het gemeentebestuur dat de straatverlichting niet hoefde te branden bij volle maan. Naast het machinegebouw stond een hoge bakstenen schouw of 'kave', vandaar de naam van de woonwijk. De hedendaagse woonwijk, een combinatie van huisjes en appartementen, zowel te koop als te huur, dateert uit 2002 en is een realisatie van de Waregemse sociale huisvestingsmaatschappij *Helpt Elkander*.

Loodwitfabriek

We lopen door de poort naar de Olmstraat en gaan linksaf richting station. Op de hoek van de Holstraat en de Westerlaan, waar nu de parking is van warenhuis *Colruyt*, stond tot rond 1980 de loodwitfabriek *H. & O. De Craene*, beter bekend als het 'loodkot', die zinkwit, loodmenie en loodwit produceerde, grondstoffen voor verf. Het loodwit werd verkregen door lood te laten oxideren in open putten gevuld met kalk en stro, een bijzonder vervuilend, onwelriekend en ongezond procédé. De arbeiders waren continu blootgesteld aan loodvergiftiging, wat leidde tot stuip trekkingen en blindheid. Ook het volgende spotliedje, ontstaan ten tijde van de looting van soldaten, verwees naar de kwalijk ruikende fabriek:

*Desselgem en Beveren
zullen soldaten leveren
Vijve is te kort
En Waregem te vort.*

Aan de overkant van de straat, naast café *De Loskaai*, was er tot in de jaren '80 een openbare weegbrug. In de bloeitijd van de stationsbuurt werd die gebruikt om de karren met o.a. aardappelen en suikerbieten te wegen vóór de vracht werd overgeladen op goederenwagons.

de Olmstraat anno 1900

Stationsplein

We draaien de Westerlaan op naar rechts en komen iets verder terug bij het station. Het huidige stationsgebouw staat iets dichterbij de Holstraat dan het eerste station, zoals te zien is op de onderstaande foto. Waar nu de Aldi-supermarkt ligt, was vroeger de weverij Boone-Debrabandere, gespecialiseerd in witgoed (lakens, zakdoeken, ...). Tegenover het station lag de groothandel in zaden en koloniale waren van de familie Devos, wat te zien is in de faiences boven de ramen. In het statige rode bakstenen pand is nu een zaak in woon- en winkelinrichting gevestigd. Verder richting Stationsstraat had je hotel *du Parc*, de Post en verschillende cafés: *Au Belle Vue*, *Café du Parc*, *Café de la Poste*, *Café de la Station*, *de Gambrinus* en *Au Pavillon*. Aan de verkeerslichten was het stationsplein afgesloten met een rij huisjes en ... cafés. Die zijn verdwenen bij de doortrekking van de ring.

het stationsplein anno 1900, met rechts het pand van zadenhandelaar Devos

Bronnen

- www.catholic.org
- blog.seniorennet.be/wareber2
- www.delcampe.be > postkaarten > Waregem
- Sandrin Coorevits & Ellen De Clercq (Red.), *Vensters op het Verleden, Erfgoedwandeling in Waregem*, brochure Stad Waregem, 2006, 60 p.
- 100 bekende Waregemnaren, Unizo